

המפה המדינית של אריק שרון

לעומת זאת מתנגד אריק שרון לכל התנחלות יהודית בערים כמו שכם ובית ג'אללה, למרות שבשכם, למשל, יש קרקע ממשלתית בשפע. בינתיים מתכוון אריק שרון להפריד בין המינהל האזרחי ובין הרשויות הצבאיות בגדה וברצועה. הביטחון יועבר לאנשי-הצבא, ואילו התפקידים במינהל האזרחי יהיו פתוחים לערבים. ירצו לקבלם — ויכלו.

את המפה הדמוגרפית-צבאית של ארץ-ישראל המערבית רואה אריק שרון בחמישה פסים מאונכים: רצועה יהודית צפופה לאורך החוף; רצועה ערבית רצופה, הכוללת את המשולש הקטן; רצועה של התנחלויות יהודיות על רכסי הגבעות השולט על רצועת-החוף; רצועה ערבית צפופה הכוללת את שכם, ג'נין ומאללה; רצועה יהודית בביקעת-הירדן. כמה קוויר-וחב של התנחלות יהודית יעברו מערב למזרח.

בעיני אריק יש למפה זו משמעות צבאית. הוא דוגל בחשיבות ההגנה המרחבית, בייחוד בביקעת-הירדן, כבסיס להסתערות של צה"ל מזרחה, במיקרה הצורך.

● הבעייה הפלסטינית: בירדן

אבן-הפינה לכל תפיסתו המדינית-צבאית של אריק שרון הוא הרעיון שיש להקים מדינה פלסטינית בעבר-הירדן מיזרחה.

בשנים קודמות, אחרי 1973 ולפני כניסתו לממשלה ב-1977, דיבר אריק על הצורך להיבדק עם יאסר ערפאת ועם אש"ף על פיתרון זה. מאז כניסתו לממשלה ולתנועת-החרות חדל מלדבר על כך בפומבי, ביגלל ההתנגדות הקיצונית של מנחם בגין לכל איזכור של אש"ף, קל וחומר לכל פיתרון הכולל את אש"ף.

אריק סבור כי זהו הפיתרון אשר יפתור את בעיית הזהות הלאומית של הפלסטינים. היתה להם מדינה בשם פלסטינין, דגל פלסטיני וממשלה פלסטינית. לדעת אריק הדבר אל יפתור את הבעיות שבין ישראל והפלסטינים, אך ישנה את מהותן. לא תהייה עוד בעייה כוללת של ישות, אלא בעיות מעשיות של גבולות, הסכמי-ביטחון, גישה לנמלים חופשיים, המעמד המדיני של התושבים בגדה וברצועה. אף שאריק לא פיתח מעולם רעיון זה עד סופו, הוא עשוי להוביל, באופן הגיוני, לתפיסה של הפיכת הגדה המערבית ורצועת-עזה למעין קונדומיניום ישראלי-פלסטיני, כהתפתחות טבעית של האוטונומיה, כאשר הערבים החיים בהן יהיו אזרחים פלסטיניים והיהודים אזרחי-ישראל.

לדעת אריק, המחסום היחידי בדרכה של התפתחות זו היא קיומו של בית-המלוכה ההאשמית. אריק אמר לא פעם בעבר שלדעתו צריכה ישראל לעזור לסילוק ההאשמית מירדן, ולמסירת המדינה בידי הפלסטינים, בתנאי שיושג הסדר ישראלי-פלסטיני על כך.

● לבנון: פיתרון כולל

אריק שרון מודע לעובדה כי הבעייה הלבנונית היא מורכבת מאין כמוה. בעיניו זוהי הבעייה המסובכת ביותר העומדת לפני ישראל, אך אין זו בעייה דוחקת, המחייבת פיתרון מיידי.

בעיניו, יש בלבנון ארבע בעיות, הקשורות זו בזו קשר עז:

- בעיית הטרור.
- בעיית הטילים הסוריים,
- עתידה של לבנון כמדינה,
- החזירה הסובייטית.

על פי אופנת החודשים האחרונים, מאז כינון ממשלתו של רונלד רגן בארצות-הברית, שם אריק שרון את הדגש על הפיכתם של מחנות-אש"ף בלבנון למרכזים של הטרור הבינלאומי. לדבריו, יש הוכחות לכך שהתאמנו בהם אנשי-ג'רילה מכל העולם, וביכולתם ממואמביק, מיפאן, מאיטליה ומגרמניה.

הטילים הסוריים מסכנים אינטרסים ביטחוניים חיוניים של ישראל, בעיקר בשטח המודיעין וההתראה המוקדמת. עניין ההתראה, בכל המיגזרים, הוא גורם מרכזי בתפיסתו של אריק.

אריק שרון מתנגד לפיתרונות חלקיים, למילחמות קטנות ולפעולות א-היחוק. לדעתו, יש לפתור את כל הבעיות האלה ביחד, בבוא העת. השעה אינה דוחקת. אין צורך לקפוץ.

אמנם, עלולה להתבקש פעולה מצומצמת, בניגוד לתפיסתו, אם יבוצע בישראל (או כלפי יהודים או ישראלים בעולם) מיגוע בעל ממדים או תוצאות כה חמורים, עד כי ממשלת-ישראל לא תוכל לשבת בשקט, מבחינה פוליטית-פסיכולוגית. אך יש להניח כי אריק יתנגד לתגובה כזאת, אלא אם כן יחשוב שהדבר הוא בלתי נמנע לאור מצב-הרוח הציבורי.

בינתיים דיבר שרון, מייד עם כניסתו לתפקיד, עם סאעד חדאד, המפקד מטעם ישראל במובלעת הנוצרית ליד גבול ישראל. כתוצאה מכך שמר גם חדאד על השקט. פיתרון בעיית לבנון צריך לכלול, לדעת אריק, את סילוק הסורים משיטחה. הוא שואף ללבנון מאוחדת, שתהיה תחת שילטונם של פיאר ג'מייל ואנשי הפאלאן-גות הנוצריות.

אין לדעת איד מתכוון שרון להגשים תפיסה זו הלכה למעשה. אך החגיגון אומר שניתן להשיג זאת רק במילחמה — לא פעולה קטנה לחשגת יעד זה או אחר, אלא מילחמה ממש, שנועדה לפתור את כל בעיות לבנון, אליבא דשרון: גירוש ההשפעה הסובייטית, סילוק הסורים, היסול מחנות אש"ף וכינון לבנון מאוחדת, תחת שילטון הנוצרים הקשורים בישראל.

הנימוק שמילחמה כזאת לא תפתור את הבעייה הפלסטינית, מפני שרק תגוץ את המימסד של אש"ף ואת כוחותיו הצבאיים מלבנון לסוריה, אינו יכול להרתיע איש הדוגל בתפיסתו של אריק. כי לפי תפיסה זו, מוטב שכוחות-אש"ף יישבו בסוריה הדרומית, על גבול ירדן, מאשר בלבנון, על גבול ישראל.

● הסיכום: גילחמה זשלום

באופן כולל נראה כי בתקופת-שילטונו של אריק במערכת-הביטחון, ואולי לאחר מכן במדינה כולה, הוא יחזור למצבים הבאים:

● שלום בדרום, תוך העמקת יחסי השלום והנורמליזציה עם מצריים, מניעת הפרות בדרך ידידותית, החזרת צפון-סיני וחתימה על הסכם-מיסגרת בענייני האוטונומיה, אשר יאפשר לאזור אל-סאדאת לטעון כי מילא את חובתו ופתח את הדלת לפני הפלסטינים, שיצטרכו למלא בעצמם את המיסגרת בתוכן ממשי.

● הרגעה במזרח, תוך הנהגת מיסטר נוח יותר בגדה וברצועה והחרפת המילחמה במבצעי-פיגועים, ונסיון לשלב את ראשי-הציבור באוטונומיה נוסח-אריק.

● המתנה בצפון, תוך אפשרות של מילחמה גדולה בלבנון ובסוריה — אם התנאים הבינלאומיים (קרי: הסכמה אמריקאית) יאפשרו זאת, מתוך מנחה להוציא את הסורים מלבנון. למסור את לבנון לנוצרים. ולהעביר את אש"ף לעמאן.

מעריצו אומרים עליו: די לו לשלוח מבט אחד בנוף, כדי לתפוס מייד, באופן אינטואיטיבי, את כל האפשרויות הגלומות בו כבשר-הקרב. זוהי תכונתם של מצבי-אים גדולים. אחרים רואים המון פרטים. המצביא הגדול מבחין בשניים-שלושה הדברים העיקריים, אשר יקבעו את מהלך הקרב.

לאריק שרון, בניגוד לרוב עמיתיו, יש מפה פוליטית ברורה בראש. היא תקבע את מהלכו בענייני חוף וביטחון. אלה הם עיקריה:

● מצריים: ביצוע מדויק

שרון הוא חסיד נאמן של זוהר-השלום עם מצריים. אין לו ספק שהזווה יבוצע במלואו וכלשונו. במידה שהדבר תלוי בו, מנוי וגמור עימו לדאוג לביצוע מושלם. הנסיגה תבוצע במלואה ובעיתה.

חבל למית יפונה. אריק אינו צופה להתנגדות מאסיווית, והוא סומך על כישורו לצמצם את ההתנגדות למינימום, ולחסלה בלי בעיות.

מנהיגי גוש-אמונים, מסוגו של חנון בר-פורת, המיודד עם אריק מזה שנים, היו יכולים להפריע לפינוי על-ידי גיוס המונים. אריק מאמין כי לא יעשו כן. יהיה מיעוט קיצוני אשר ינסה להפריע, אך המיעוט זה אין הכלים והידע, הדרושים כדי להגשים את מטרותיו. לא היה בכוחו לגייס המונים. משום-כך יבוצע הפינוי במועד.

בעייה זו, שהייתה מטרידה כל שרביטחון אחר, אינה מטרידה את אריק שרון. הפרות של הסעיפים הביטחוניים בחוזה-השלום מטרידות אותו יותר, לא מבחינה אקטואלית אלא מבחינה פוטנציאלית.

אריק סבור שיש להתייחס בחומרה גם להפרה הקטנה ביותר מצד המצרים, כדי ליצור תקדים חדש-משמעי לכך שישראל לא תסבול כל הפרה, גדולה כקטנה. הדבר מתייחס בעיקר לנוכחותן של יחידות מצריים במקום שאינו צריכות להימצא.

הדבר אינו נוגע רק לגודל הכוחות המצריים, אלא גם לזהותם. סידורי-הביטחון נועדו להבטיח לישראל את זמן-ההתראה הדרוש לה, בשעת-הירום, כדי לגייס את כוחות-המילואים שלה לפני שהאוייב הפוטנציאלי יצליח להצות את מידבר-סיני ולהגיע אל גבול ישראל. הדבר יהיה הרבה יותר קל לצבא המצרי אם לפני כן כבר יהיו מצויים בשטח גרעיניים של מטות העוצבות שעליהן לנוע קדימה. לכן יש להבטיח כי שום גרעינים כאלה לא יהיו באיזורים הממזורים.

כמו תמיד, מבוססת תפיסתו הצבאית של אריק על התקפת-מנע ישראלית בשעת הצורך. המצב בדרום עולל להעמיד את ישראל בזלמה קשה: אחרי השלמת הנסיגה, אם תחיינה הפרות תוכל תגובה ישראלית ללבוש רק צורה של התקפת-מחץ של צה"ל בסיני. אם יבצעו המצרים הפרות המורות, אך לא די המורות כדי להצדיק התקפת-מחץ כזאת — לא תהיה לישראל כל דרך-תגובה אחרת.

משום-כך סבור אריק כי יש למנוע כבר כיום כל הפרה, אפילו קטנה, כדי שלא תהיה הידרדרות חמורה בעתיד. הוא ישתדל לשים קץ להפרות בדרך של הידברות. בפועל אין אריק רואה סכנות לשלום. הוא מאמין כי השלום עם מצריים יחזיק מעמד גם אם לא תיפתר הבעייה הפלסטינית. הוא אופטימי גם לגבי התקדמות הנורמליזציה בדרום טבעיות, וטבור ש"אסור לכפות אותה". אין הוא דוגל בהפעלת לחץ כלשהו על מצריים בכוון זה.

● האוטונומיה: יצירת מיסגרת

אריק שרון סבור כי ניתן להגיע להסכם עם המצרים על האוטונומיה, והוא משוכנע כי יצליח בכך, אם זה יהיה תלוי בו.

לדעתו, יש להגיע להסכם על שש-שבע הנקודות העיקריות, שאותן יש לפתור במיסגרת של הסכם ישראלי-מצרי. את הנקודות האחרות יש להשאיר למועד מאוחר יותר, כאשר יהיה משא-ומתן עם ירדן והפלסטינים בבוא היום.

אריק מחלק את הנושאים לשלושה ראשי-פרקים:

- עניינים שבהם תהיה לתושבי הגדה ורצועת-עזה כימעת עצמאות מלאה, עניינים שיהיו כפופים לאחריות משותפת של ישראל והפלסטינים, עניינים אשר יישארו בידי ישראל.

העניינים אשר לנבינים תהיה לתושבים כימעת-עצמאות יכללו, בין השאר, את החינוך, הבריאות, החקלאות, הדתות, המיסחר והעבודה.

יש גם להם נגיעה לאינטרסים של ישראל. למשל: אם תפרוץ בגדה המערבית מחלת הפה והטלפיים, יטילו מדינות אירופה איסור על כל הייבוא החקלאי מישראל, והדבר ינחית מכת-מוות על החקלאות הישראלית.

גם הסחר לא יוכל להיות חופשי, כי הגבול יהיה פתוח והארץ תהווה יחידה כלכלית אחת. הדבר מחייב סידורים לגבי מכסים ותיאום בשטחים שונים. העניינים שלנבינים תהיה אחריות משותפת של ממשלת-ישראל ותושבי הגדה והרצועה יכללו את הקרקע והמים.

צריכת המים של ישראל מגיעה כיום ל-1.6 מיליארד מטרים מעוקבים. שליש בא ממקורות ברמת-הגולן ולבנון, שליש ממקורות ישראליים, ושליש מן הגדה המערבית, ובעיקר מאיזור השומרון.

לפי הצעת אריק תהיה על כמות זו אחריות משותפת. לפי תפיסתו, אי-אפשר לקחת את המים לישראל, מבלי לתת לתושבים את חלקם.

לגבי הקרקע: אריק אינו מציע לפגוע בקרקע ערבית פרטית, וחוף ממיקרים מיוחדים גם לא בקרקע "ממשלתית" המעובדת על-ידי ערבים.

מתוך שישה מיליון הדונמים בגדה המערבית, שני מיליון דונם הם קרקע "ממשלתית". מאלה, מיליון וחצי דונם קרקע ממשלתית בלתי-מעובדת.

מטעם זה הוקצו 200 אלף דונם להתנחלויות יהודיות. השאר צריך לעמוד לרשות האוכלוסיה הפלסטינית.

קרקע שתוקצתה ליהודים ולשילטונות הצבאיים צריכה לעמוד תחת שילטון יהודי. שאר הקרקע צריכה להיות נתונה לשילטון ערבי, תוך הסכמה הדדית.

הנושאים שיישארו באופן בילעדי בידי ישראל יכללו את הנוכחות הצבאית, וגם את ביטחון-הפנים, כל עוד לא הוקמה "המיסגרת המקומית החזקה" שעליה דובר בהסכם קמפ-דייוויד, ו"כל עוד יש טרור".

נושאים אחרים, שיש עדין להסדירם, כוללים את זכות-הבחירה של הערבים במיזרחה-ירושלים וענייני חוק ומישפט (למשל: היכן יישפטו יהודים שעברו עבירה בגדה).

על כל העניינים האלה יש להגיע עם מצריים לידי הסכמה ולנסח מעין הסכם-מיסגרת. החתימה על הסכם זה לא תהיה סוף-פסוק, אלא להיפך: התחלתו של תהליך. תפקידם של המצרים בשטח זה יסתיים עם תימתת ההסכם, אשר יצטרך להתמלא בהמשך בתוכן הזמן באמצעות הסכם עם הפלסטינים והירדנים.